

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 36 кор.
в пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
а місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАНА

«Вареш ми очі і душу ми вареш: а не возьмеш мплости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудні.

Редакция, администрация і
експедиция «Руслана» під
ч. 1. п. Дамбровського (Хорун-
щини). Експедиция місцева
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся
на попереднє застереженє.

Рекламациі неопечатаніє
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Угорська коаліція розпадає ся.

(X) Коли розходило ся о піддержаннє реального союзу Угорщини з Австрією проти коштівських незалежців під кермою Феєрварого, тоді утворили найріжнорідніші сторонництва малярські коаліцію, щоби повалити правительство, котре стояло ще на деаківських основах. Ся коаліція, на чолі котрої станули гр. Андраші, Кошут і гр. Апоні, довела до усунення Феєрварого і заключила угоду з Коронаю, в котрій, тимчасом обнимаючи керму правительства, зобовязала ся перевести виборчу реформу і полагодити державні конечности, за що знов Корона прирекла певні уступки що до ународовлення угорського війська і обезпеченя конституційної управи Угорщини.

Одначе вже в перших починах показало ся, що коаліція утворена лише в цілі обмеженя прав Корони і розриву звязи Угорщини з Австрією, мала вже в самім складі своїм зарід занепаду. Перший виступив Банфі і почав знов політику на власну руку, та мимо того здавало ся, що коаліція удержить ся, як небудь відкладала безнастанно найважнійше домаганє Корони — виборчу реформу, в довгий ящик. Але від якогось часу ся твердия малярської держави незалежимої почала проявляти вельми знач-

ні щелини, котрі вказують на підорванє самих підвалин будівлі. Що се може довести до цілковитого розпаду малярської твердині незалежців, про се нема сумнію. Але ще самі проводирі незалежців не можуть собі уявити всеї долягlosti такого розпаду.

Передовсім рознесли ся висти, що католицкі людовці, котрих в ряді Корони заступає гр. Зічі, мають виступити з коаліції, як одні запевняють, вже тепер, а по думці інших аж в осени, як збере ся угорський сойм. Що виступленє католицких людовців було би вельми грізне для незалежців і їх змагань, доказує найкрасше ся обставина, що з ріжних сторін проявили ся вельми запопадливі змаганя, щоби здержати сторонництво людовців від виступленя з коаліції. З нагоди вибору в Надькаролі, де все виходив до сойму людовець а тепер перепав супроти незалежців, дійшло до завзятої перепалки між людовцями а коштівцями і задля того вже тепер хотіли людовці виступити з коаліції. Одначе після горячої перепалки в дневникарстві почало втихомирювати ся. Чи проводирям незалежців поведе ся позалатувати сї щелини в малярській твердині, сим нема що журити ся. Але вельми цікаво виглядає закулісова історія, котра характеризує цілу кліку вельми влучно. Автором статі проти коаліції є посол

Зборай, добрий приятель славного ексміністра судівництва Польонього.

Сей Польоні не може простити незалежцям, що дозволили єго усунути з міністерства і кує безнастанно карамоди проти давних своїх товаришів а Зборай іде єму в підмогу. Ся домашня війна притягнула також бар. Банфіго, а розказують, що й посол Лендель також прилучив ся до сєї спілки і таким способом утворив ся гарний триумвірат невдоволених. Ось до чого доводить та національна загорілість і виключність та нетерпимість малярських незалежців, котрих „масова політика“ свого часу так припала була до вподоби нашим націонал-демократичним редакторам задля того, що они змагають до обмеженя прав Корони і розриву звязи монархії. Може так скласти ся, що одні незалежці поборють інших своїх товаришів. Лихо не без добра, а пересилена, які переживає австро-угорська монархія, можуть наконецно довести до уздоровлення внутрішних відносин і уладженя на основах справедливости і рівноправности всіх народностей поселених в монархії. Австро-угорська угода, котра тепер стоїть на черзі, може стати тою кислотою, в котрій може послідувати розклад коаліції і незалежців. Над головами проводирів коштівських громадять ся щораз грізній-

Норманська догма.¹⁾

Єреси релігійні і інші мають то до себе, що їх не легко викоринити, що они вічно відновляють ся: хоч втяв ти лоб гидр, то одначе по хвилі він відростає і — нова боротьба.

Подібною історичною єресью є збивати норманську догму про походженє «Руси» (то є князів так названих і їх держави) і підставляти на норманське місце інших (єретики ніколи між собою не годять ся) дивоглядів. Ся єресь числить вже півтора віку житя, одначе за сєй довгий протяг часу зовсім не змудріла, кілька разів здавало ся вже, що її зовсім усунено і цілі десятки літ не доводило ся про неї чути. На жаль, ся висипка на російській історіографії вертала уперто. Нині, бодай в Росії, єресь триумфує; дістає ся до шкільних підручників і о норманській догмі, о норманістах, давних і нових, говорить ся з певним співчутєм по причині передчасного божевільства, яке крайна пора покинути!

Щож притім найдивнійшого, то се, що учена Європа ігнорує цілковито ту

німець російської історіографії; для неї догма о норманським походженю «Руси» остала ненарушеною. То не заговор не комплот проти Росії, не легковаженє російської учености, а просто брак упередженя і шовінізму, які викликав анти-норманізм в Росії. Сему ігнорованю дотеперішних вислідів російської науки має зробити конец діло проф. Михайла Грушевського, свіжо переложене на німецьку мову²⁾. Позаяк оно в своїй новій одежі може борше й між нашими істориками розповсюдитись, уважаємо нашим обовязком зробити з неї звіт в «Квартальнику», тим більше, що історія кївської Русі з нашою власною дуже тісно сплелася.

Діло п. Г. є похвальним свідочством учености і всесторонности руского автора. Великанську літературу предмету, археологічну, історичну, фільольогічну опанував він зовсім, особливо російську, доси для Європи сєми печатами запечатану; зачудовує він нас просто читанєм, знаємостю найбільше спеціальних, нераз позабутих російських і німецьких праць. Поруч з тим казочним читанєм йде би-

строта ума, самостійний суд, вироблена метода — все то в незвичайній мірі; отже європейської опінії не потребує руский автор цілковито лякати ся — она може лише похвально о нїм і о єго ділі висказати ся. Се діло заважить вже хоч би для того, що робить Європі доступними масу подробиць, результатів, праць, до яких иншою дорогою ніколи не змогла би дійти.

Оден брак уймає значно тривкій вартости діла — автор не є фільольогом; у всіх своїх фільольогічних висновках не дав він ніякого самостійного, витранного суду, а залежить зовсім від інших. Ми ніколи не поважили би ся робити історикови закиду по причині такого браку, бо годі бути відразу і істориком і фільольогом; але сей брак мстить ся діймаючо, коли характер же єл і питань зневолює історика перекинутися на хвилю в фільольога. Колиб автор був фільольогом, ніколи не був би попав в анти-норманські силця. Для чого не застановив ся над тим фактом, що і в Росії ніоден фільольог-славїст не приступив до анти-норманістів? для чого в їх ряді

ші хмари. На полудні виринула вельми зарострена справа хорватска, з котрою коаліція незалежних не так легко зможе упорати ся. А тимчасом у власній хаті також настав розлад не менше грізний. Недалека сесія угорського союму виявить, на скільки ще можливе удержане дотеперішньої будівлі коаліційної твердині, в котрій заневолюють нечуваним способом не лише немадярські народности, але взагалі всіх, що не хотять піддати ся беззлібно приказам коштівців. А тоді прийде час подумати поважно про уладжене відносин державних на нових основах.

Внутрішня сила французьких католиків.

(ω) Наші домородні нищителі «реакції і клерикалізму» представляють*) нам за жидівсько-масонськими часописами теперішнє положенє Церкви в таких чорних красках, що після них треба вї судьбу хоч може ще далекого але певного упадку уважати вже за порішену. Церква католицка після п. Цегельського вже скінчила свою історію, а вї місце займе богиня «свободи і поступу», яка вискочить з голов наших молодих патриотів. І світ готов повірити їх прощув, коби лиш тоті спасителі Руси-України схотіли доповісти своє послідне слово, а іменно те, чому то вони на лаврах сеї своєї побіди не можуть спокійно заснути, і по що встаючи рано, з тим самим неспокоєм забирають ся знов до борби.

Та психічна проява, впрочім спільна всім ворогам католицької Церкви, про-

*) Н. пр. «Провал між церквою та суспільністю в західній Європі», «Діло» ч. 169. с. р.

горуїжуть ся тільки самозванчі ділетанти фільолоґи, почавши від Ломоносова аж до Іловайського і — Грушевського?

Годить ся одначе признати, для виясненя антинорманської ереси, що причинили ся до неї гріхи самих норманістів; начеб завзяли ся улекшувати дорогу ереси. Нині, як перед роками, поповнюють норманісти блуди, з яких користають противники, і здає ся їм, що виказуючи ті блуди, ослаблюють токож саму догму! Норманська догма і явні блуди вї приклонників, то дві річи, які не мають з собою нічого спільного.

(Дальше буде).

1) Подаємо перекладом отсю статю проф. Брікнера, надруковану в «Kwartalnik-у historyczn-ім» за 1906 р. ст. 664—679. Сподіємось, що й інтересований проф. Грушевський забере голос в так важній справі та що й его статю будемо могли подати нашим читачам. — *Ред. Рус.*

2) Geschichte des ukrainischen (ruthenischen) Volkes. I Band. Urgeschichte des Landes und des Volkes. Anfänge des Kijever States. Autorisirte Übersetzung aus der zweiten ukrainischen Ausgabe 1906, ст. XVIII, 753.

зираюча з кожного їх слова і виступу, з кожної шпальти їх часописий, робить їм в їх деструктивних походах серед мнимих триумфів дуже немилого збитка, бо свідчить найвиразнійше про нещирість їх радості та про саму неправдивість їх побіди.

Той наглядний психічний стан виворотових живел складаючий єдино вірне свідощтво їх сизифової праці має ще й другу тату добру сторону, що отмирає очи і розбуджує навіть скрайно остиглих католиків до служеня царству Божому. Борба масонської кліки, що нині переходово загарбала в свої руки керму Франції, вправді здєсяткувала ряди духовенства передовсім монашого, знесла католицькі інститути під управою Чинів, а саме монашество прогнала з краю, та при тім дуже підкопала цілу Церкву у Франції материяльно, але за те подібно як за Неронів розбудила католицького духа на цілій лівії. Католицька ідея, як їй се з Божого призначеня завсїгда належить ся, сталась героєм побіди в цілім того слова значіню. Над французькими католиками, завдяки масонським оргіям, прапор Церкви пішов далеко в гору. Слова найзнаменитшого критика і історика французької літератури Brunetієг-а: «ми хочемо бути католиками, бо хочемо остатись Французами» реалізують ся скорше і красше над єго власне сподіванє і бажанє. Завязує ся «Центр католицьких мужів», на якого чолі стоїть п. Ріон в «Action libérale populaire» зтягав до згаданого товариства всіх тих, кому лиш лежить на серци введєне католицьких ідей до горожанського і політичного житя. Слово «libérale» задержало тут своє правдиве значінє. Приклонники Ріон-а хотять свободи не лиш для масонів і соціялістів, але для всіх горожан рєпублики. Вже Rampolla одобряв ту партію, а коли оден противник Ріон-а запитував кардинала Merry del Val, що думає про сю партію, учув такі слова: «Проти «Action libérale» не треба виступати. N'attaquez pas l'action libérale; n'agissez pas contre elle!»

Становище католицького Центра заступають часописи «La Croix de Paris (150.000 примірн)», «Le Journal des Debats», «L'Univers», «La Liberté», «L'Eclair», «La Republique française», а навіть часописи давнійше націоналістично-ліберальні як «Libre Parole», «Presse» і «Patrie» нині належать до сего табору.

Що більше! Позитивісти, найревнійші ісповідники Августа де Комте'а йдуть нині рука в руку з найщиршими католиками (гл. Reichspost ч. 192. с. р.), а то та дивна злука опирає ся не лиш на спільних соціальних і політичних поглядах, але передовсім на взаємній почесті зглядом реліґії, бо і позитивісти нині вертають до свого первісного переконаня, що найтривкійшою основою держав є віра в Бога. На доказ своєї злуки з католиками позитивісти заложивши під проводом Charles Mauras-а інститут «Action française», зажадали виразно, щоби при катедрі позитивістичної науки названій «катедрою Августа Комте» креовано катедру Syllabus-а, котрої то книги п. Це-

гельський свого часу був так настрашив ся, як чорт св'яченої води.

І отсе, славний католицький професор Montesquieu нині в Парижі, в тім (навіть після наших «поступовців») центрі просвіти і поступу, там нині викладає Апостольскою Столицею ледви що виданий новий Syllabus, а викладає для позитивістів т. є. реліґійних недовірків і то на їх власне жаданє. Чи п. Цегельський яко горячий «поступовець» не схотів би від них дечого привчати ся?

Свїтової слави часописи як «Le Gaubois», «Le Soleil», «La Gazette de France», «Le Nouvelliste de Lyon», «L'Autorite» під редакцією голосного публіциста і депутата Granier'a de Cassagnac служать цілим своїм могутним впливом токож тій одній ідеї, що добро держави треба опирати на основах реліґії.

Французькі католики не забули і про молодіж, котру згорнули в одно товариство в числі 60.000 членів, а часопис для молодіжи «La Vie Nouvelle» уходить за оден з найсильнійших елементів в «Action libérale».

Партія робітнича так звана «Жовті» (соціялісти) т. є. ті робітники, що під проводом екссоціяліста Pierre Biétrу'a вибили ся з під тероризму Jaure'a і Quesde'a належать тепер до католицького центра. Biétrу видає для робітників часопис «Le Jaure», котра з кожним днем має що раз більший вплив на робітничі маси.

Ми бачимо добре, що війна, яку переходяче масонське правительство виповіло католицькій Церкві, ще зовсім не покінчена, але констатуємо дуже відрадний факт, що справа католицька у Франції стоїть тепер без порівняня ліпше як перед реліґійною борбою. Сему потішаючому станови дає вираз само правительство, коли нині зі соромом що раз більше покірнів і перечеркує свої попередні махіавельські закони. Тож можемо мати надію, що Франция скорше, як вороги віри припускають, отрясе ся з масонських кайдан і очищена в огни проб із ржі і бруду стане знов відновлена і скріплєна в ряді вірних доньок католицької Церкви.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— Календар. В середу: руско-кат.: Агато-ника; римско-кат.: Розалії дїви. — В четвер: руско-кат.: Іриня; римско-кат.: Лаврентія.

— Процєс академиків у Відні. На вчєрашній ранішній розправі по відчитаню акту обжалованя оден з оборонців, др. Роде, поставив внесєне на передачу процесу судови присяжних, але трибунал відкинув сей внесок. На пополудневій розправі почало ся переслухуванє обжалованих. Перший зізнавав студент прав Ярослав Бабій. До вини не почуває ся. Перечить, немов бч був на зборах в «Академ. Громаді» день перед бучого на університеті. Учаси в впаді не брав. Суперечність теперішних зізнань з попередними пояснює тим, що у Львові зізнавав по руски, отже судя певно его не розумів. Петро Бекєсєвич, студ. філь., д. явни не почуває ся, в зборах учаси не брав, барикад не ставив, а що зізнавав в подіци по руски, тому комісар видко его не розумів і длятого его теперішні

